

WWW.ALEKINOZKLASA.PL

Filmoznawcze
opracowanie filmu
Dziewczyna i gondola
reż. Abbe Robison
Wielka Brytania, Włochy 2014

Autor:

dr Adam Domalewski

Instytut Filmu, Mediów i Sztuk Audiowizualnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Słowa-klucze:

Wenecja, role społeczne, tradycja, równouprawnienie, muzyka

Ale Kino!

Międzynarodowy Festiwal
Filmów Młodego Widza

Centrum Sztuki
Dziecka w Poznaniu

Krótkometrażowa opowieść o dziewczynce imieniem Carla, która marzy o tym, by w przyszłości sterować gondolą, rozgrywa się – oczywiście – w **Wenecji**. To miasto w północno-wschodnich Włoszech słynie ze swojego położenia na ponad 100 małych wyspach połączonych siecią kanałów i mostów. Od setek lat komunikację między nimi zapewniają **gondolierzy**, którzy na swoich łodziach przewożą obecnie głównie turystów. Takim właśnie gondolierem jest ojciec Carli, Francesco – nic więc dziwnego, że zauroczona pięknem rodzinnego miasta dziewczynka chce pójść w jego ślady. Niestety jej plany mogą się nie ziścić, gdyż wielowiekowa spuścizna nakazuje, by gondolierami pływali wyłącznie mężczyźni... Takiego zdania jest także sam Francesco, zwłaszcza że niedawno w jego najbliższym otoczeniu pojawiła się pierwsza kobieta istotnie próbująca swoich sił na gondoli.

Jak wyjaśniała sama reżyserka filmu, Abbe Robinson, fabuła nawiązuje do **rzeczywistej sytuacji** panującej w Wenecji, w której dopiero w 2010 roku miasto przyznało pierwszą zawodową licencję na pływanie gondolą **kobiecie**¹. Była nią 24-letnia Giorgia Boscolo, która przerwała ponad 900-letnią hegemonię mężczyzn. Jej ojciec, podobnie jak ojciec filmowej bohaterki, także uprawiał zawód gondoliera.

Dziewczyna i gondola składa się z serii **epizodów**, czyli krótkich scen, które łączy wspólny wątek – marzenia Carli o byciu gondolierką. Konstrukcja filmu jest dość prosta: wydarzenia mają chronologiczny przebieg, liczba postaci jest ograniczona, niemniej warto zauważyć w nim swego rodzaju **powtarzalność**. Niemal każda z ukazanych scen łączy się z inną, będącą jej odpowiednikiem i rozwinięciem. Aby to spostrzec, posłużmy się planem wydarzeń:

- (1) Carla płynie gondolą ze swym ojcem.
- (2) Dziewczynka schodzi nocą do przycumowanej łodzi i „ćwiczy” bycie gondolierką. [A]
- (3) Carla kupuje gazetę i czyta w niej artykuł o kobietach podejmujących „męskie” zawody. [B]
- (4) Francesco ma pretensje do córki za samotne wejście do gondoli. [B]
- (5) Dziewczyna gra w piłkę z kolegami i zostaje upomniana przez przechodzącą sąsiadkę, że jej zachowanie nie przystoi „młodej damie”. [C]
- (6) Carla poznaje Natalię (kobietę gondolierkę) i przygląda się jej z zachwytem. [D]
- (7) Bohaterka rysuje w domu postać kobiecą na gondoli. [A]
- (8) Kolega dziewczynki mówi jej podczas zabawy, że kobiety nie mogą pływać na gondolach. [C]
- (9) Carla robi zakupy, w nagrodę otrzymuje od mamy resztę.

¹ Źródło: www.bbc.com/news/world-europe-10976450

- (10) Dziewczynka obserwuje, jak Natalia żali się przyjaciółce, że nikt nie chce z nią pływać. [D]
- (11) Ojciec wyrzuca gazetę i stwierdza, że jego córka nie będzie gondolierem. [B]
- (12) Carla zabiera swoje oszczędności i zamawia kurs u Natalii. Bohaterki płyną razem łodzią.

Dostrzeżenie tej prawidłowości powinno ułatwić dalsze **interpretowanie** filmu przez młodych widzów. W kolejnym kroku warto zapytać ich, o czym świadczą tak zestawione ze sobą sceny, **o czym w istocie mówią?** Przykładowe odpowiedzi: A – marzenia dziewczynki o byciu gondolierką, B – konflikt z ojcem, C – wrogie nastawienie ogółu do wkraczania kobiet do „męskiego” świata, D – nadzieja i radość wiążące się z postacią Natalii (kobiety-gondolierki).

Szczególnego rodzaju relacja łączy w filmie scenę **pierwszą** i **ostatnią**. One także pozostają ze sobą w ścisłym związku, tym razem jednak opartym na **różnicy**. W obu z nich Carla podróżuje gondolą po swoim mieście, jednak za pierwszym razem u steru jest jej ojciec, a za drugim – Natalia. Co więcej, w pierwszej scenie wybrzmiewa piosenka o brzmieniu „z płyty gramofonowej” śpiewana przez mężczyznę, zaś w scenie kończącej film słyszymy utwór w **wykonaniu żeńskim**. Ze względu na charakter muzyki, ale też przez wprowadzenie w ekspozycji ujęć w **zwolnionym tempie** początek filmu ma rys zdecydowanie bardziej melancholijny niż całkowicie radosna i beztronna scena finałowa. Proste środki filmowe służą zatem podkreśleniu tego, że wynajęcie kursu u Natalii jest dla Carli przedłużeniem marzeń o własnej przyszłości i dowodem na to, że ona także będzie mogła kiedyś przewozić ludzi gondolą. Choć zakończenie filmu można nazwać otwartym i subtelnym, wyraźnie ma ono wlać w widza **nadzieję**, że dzięki uporowi i wzajemnemu wsparciu kobietom uda się odmienić rzeczywistość.

Analizując estetykę filmu, warto zwrócić uwagę na powracające w nim krótkie **sceny-impresje**, pozbawione wymiaru fabularnego, a służące zbudowaniu odpowiedniego **nastroju**. Kamera wielokrotnie w czasie trwania tego krótkiego obrazu pokazuje weneckie kanały, otaczającą je zabytkową architekturę wraz z pływającymi po wodzie gondolami. Estetyka tych scen oparta jest na delikatnej **muzyce**, naturalnym, dziennym **oświetleniu** oraz dalekich, **totalnych planach** zdjęciowych.

Film może stanowić świetną okazję do przeprowadzenia w grupie **dyskusji** m.in. na temat różnic w traktowaniu płci, społecznych oczekiwań względem dziewcząt, konstruowaniu ról płciowych itd. Przypadek ukazany w *Dziewczynie i gondoli* jest o tyle szczególny, że dotyczy wielowiekowej **tradycji** – oraz próby jej zmiany przez dziesięcioletnią

dziewczynkę. Dyskusja powinna zatem objąć także aspekt tradycji – tego, jak ją rozumiemy i czy wolno (lub nawet należy) ją zmieniać?

Materiały dodatkowe:

- M. Hendrykowski, *Polski film fabularny dla dzieci i młodzieży*, Poznań 1994.
- J. Mostowska, *Elementarz młodego kinomana*, Łódź 2017. Fragment: *Obraz filmowy* (s. 71–81).
- L. Zembowicz, *Kim chcę być? Scenariusz lekcji wychowawczej poświęconej refleksji nad ścieżką zawodową uczniów*, <http://www.filmotekaszkolna.pl/dla-nauczycieli/materialy-metodyczne/kim-chce-byc-scenariusz-lekcji-wychowawczej-poswieconej-refleksji-nad-sciezka-zawodowa-uczniow>.
- *Wielki Słownik Języka Polskiego PWN*, Warszawa 2018. Hasła: tradycja, spuścizna, obyczaj, zwyczaj.

Opracowanie stanowi własność intelektualną i majątkową Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu. Używanie go publicznie, propagowanie, przedrukowywanie i przetwarzanie w sposób prywatny lub publiczny (np. podczas zajęć edukacyjnych) jest tak długo legalne, jak długo pozostaje BEZPŁATNE. Jakakolwiek pośrednia lub bezpośrednia forma sprzedaży lub zarobku na odbiorcach (w domyśle: uczniach) pozostaje niezgodna z prawem.